

Bolagspolicy- ägarroll och ägarstyrning för kommunens bolag

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för Prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Innehållsförteckning

1. Syfte	4
2. Definitioner och tillämpningsområde.....	4
3. Ägarroll	5
3.1 Kommunfullmäktige	5
3.2 Kommunstyrelsen.....	5
3.3 Örebro Rådhus AB.....	5
4. Ägarstyrning	6
4.1 Kommunfullmäktige	6
4.2 Kommunstyrelsen.....	8
4.3 Örebro Rådhus AB.....	9
5. Gemensamma bolagsprinciper.....	9
5.1 Styrelse och VD	9
5.2 Ekonomiska mål och principer.....	10
5.3 Budget, delårsrapport och finansiering	10
5.4 Förvaltningsberättelse och årsredovisning	11
5.5 Information.....	11
5.6 Revision	12

Beslutad av Kommunfullmäktige 2017-06-14 § 149 (Ursprunglig version antagen 2014-01-29 § 15)

1. Syfte

Bolagspolicyn redovisar hur kommunallagens regler för ägarstyrning av bolagen ska tillämpas i Örebro kommun samt hur ägaren i övrigt vill ha kontroll över de kommunala bolagen.

Syftet med bolagspolicyn är att tydliggöra Örebro kommuns ägarroll och hur kommunens ägarstyrning av sina aktiebolag ska genomföras. Dessutom anger bolagspolicyn gemensamma principer för bolagen inom områdena styrelse och VD, ekonomi, information och revision.

2. Definitioner och tillämpningsområde

Följande begrepp ska ha den betydelse som anges nedan när de förekommer i denna bolagspolicy;

”helägt bolag” betyder ett aktiebolag i vilket Örebro kommun direkt eller indirekt äger samtliga aktier.

”delägt bolag” betyder ett aktiebolag i vilket Örebro kommun direkt eller indirekt äger en eller flera av aktierna men inte samtliga aktier.

”majoritetsägt bolag” betyder ett aktiebolag i vilket Örebro kommun direkt eller indirekt äger minst 51 % av aktierna.

”minoritetsägt bolag” betyder ett aktiebolag i vilket Örebro kommun direkt eller indirekt äger färre än 51 % av aktierna.

”dotterbolag” betyder majoritetsägt bolag som ägs direkt eller indirekt av Örebro Rådhus AB.

När begreppet ”bolagen” eller ”kommunala bolagen” används nedan avser detta såväl helägda bolag som delägda bolag när annat inte särskilt anges.

De bestämmelser som anges i denna bolagspolicy ska tillämpas på de kommunala bolagen i enlighet med vad som närmare framgår av respektive avsnitt.

Kommunen strävar efter att även de minoritetsägda bolagen ska omfattas av reglerna i denna bolagspolicy även i sådana fall där det i policyn framgår att den bara avses tillämpas på majoritetsägda bolag. Kommunen och övriga delägare får i sådana fall tillsammans avgöra vilka regler i bolagspolicyn som är tillämpliga med hänsyn till storleken på kommunens ägande, verksamhetens art och övriga omständigheter. Tillämpningen av kommunens bolagspolicy dokumenteras i aktieägaravtalet.

Bolagspolicyn ska inte tillämpas när aktieinnehavet avser börsnoterade bolag i placeringssyfte.

De principer för ägarstyrning som anges i bolagspolicyn ska även så långt som är möjligt tillämpas för den verksamhet som kommunen bedriver i andra former av juridiska personer t ex ekonomiska föreningar, kommunalförbund och stiftelser.

3. Ägarroll

3.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har den övergripande och lagstadgade ägarrollen för bolagen. Den kommunala kompetensen utgör en avgörande förutsättning för att en verksamhet ska kunna bedrivas i ett kommunalt bolag. Det är inte möjligt för en kommun att genom bolagsbildning vidga den kommunala kompetensen.

Det är kommunfullmäktige som enligt kommunallagen ska besluta om en kommunal verksamhet helt eller delvis ska bedrivas i bolagsform, fastställa vilket ändamål och vilka befogenheter som ska gälla för bolagets verksamhet samt utse kommunens representanter i bolagets styrelse och utse lekmannarevisorer.

Kommunfullmäktige ska även tydliggöra och utföra den underställningsplikt som gäller för kommunens bolag i frågor av principiell beskaffenhet eller av större vikt. Denna underställningsplikt ska preciseras i bolagsordningen.

Kommunfullmäktige kan delegera bolagsfrågor till kommunstyrelsen om frågorna inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

3.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen och sitt reglemente leda och samordna planering och uppföljning av hela kommunens ekonomi och verksamhet. Detta uppdrag gäller även uppföljning av kommunfullmäktiges ägardirektiv för bolagens ekonomi och verksamhet. Örebro Rådhus AB ska enligt sin bolagsordning ge underlag till kommunstyrelsen för denna uppföljning.

Kommunstyrelsen har en lagstadgad uppsiktsplikt för de kommunala bolagen och ska göra en årlig bedömning av bolagens verksamhet utifrån de ändamål och befogenheter som anges i bolagsordningen. Denna bedömning ska rapporteras till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen har genom delegation från kommunfullmäktige rätt att besluta om bolagsfrågor som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

3.3 Örebro Rådhus AB

Örebro Rådhus AB utövar på uppdrag av kommunfullmäktige den operativa ägarrollen för de kommunala bolagen som ägs direkt eller indirekt av Örebro Rådhus AB. Uppdraget anges i bolagsordning och preciseras i årliga budgetdirektiv. Avsikten är att Örebro Rådhus AB ska äga och förvalta samtliga aktier i de kommunala bolagen.

Örebro Rådhus AB ska svara för ekonomisk uppföljning av de bolag i vilka Örebro Rådhus AB direkt eller indirekt äger aktier och lämna löpande information till kommunstyrelsen om bolagens ekonomi och verksamhet.

Örebro Rådhus AB har inte någon formell delegation av beslutsrätt från fullmäktige i bolagsfrågor.

4. Ägarstyrning

4.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige utövar sin ägarstyrning över bolagen med ett antal olika styrinstrument. De viktigaste styrinstrumenten är bolagsordning, aktieägaravtal, ägardirektiv och gemensamma principer för bolagen i enlighet med denna bolagspolicy.

Därutöver sker kommunfullmäktiges ägarstyrning genom att utse styrelse och lekmannarevisorer för bolagen samt att utse stämooombud och utfärda instruktioner till ombuden inför bolagsstämman.

Bolagsordning

Kommunfullmäktiges ägarroll innebär att fullmäktige ska fastställa bolagsordning för de kommunala bolagen.

Bolagsordningen ska ange det kommunala ändamålet med verksamheten, de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten (t ex självkostnadsprincip, likställighetsprincip och lokaliseringsprincip) och de beslut om principiella frågor i verksamheten som ska prövas av kommunfullmäktige före genomförande (underställningsplikt).

Bolagsordningen i de helägda bolagen ska innehålla en bestämmelse om att bolaget är skyldigt att utföra de uppdrag som bolaget tilldelas av Örebro kommun samt att bolaget ska följa denna bolagspolicy.

Aktieägaravtal

I delägda bolag ska ett aktieägaravtal ingås mellan delägarna såvida detta inte är uppenbart obehövligt för att tillvarata kommunens intresse som delägare med beaktande av ägarförhållandena och verksamhetens art och omfattning. I aktieägaravtalet regleras vad delägarna är överens om kring styrning, finansiering och kontroll av bolaget.

Kommunen ska i aktieägaravtal verka för att de synsätt och regler som anges i denna bolagspolicy ska tillämpas även i de delägda bolagen. Samtliga aktieägaravtal för majoritetsägda bolag ska godkännas av kommunfullmäktige.

För det fall aktieägaravtalet innehåller uppgifter som skyddas av någon bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) kan överläggningarna i fullmäktige hållas inom stängda dörrar och den aktuella bestämmelsen i avtalet

beläggas med sekretess. Själva beslutsfattandet ska dock ske öppet och det fattade beslutet blir alltid offentligt.

Ägardirektiv

Kommunfullmäktige har rätt att fastställa olika former av ägardirektiv för verksamheten i de kommunala bolagen. Detta sker i följande former:

1. Kommunfullmäktige fastställer årliga budgetdirektiv som en del i beslutet om övergripande strategier och budget (ÖSB). Budgetdirektiven för bolagen anger mål, inriktning och resultatkrav för bolagets verksamhet både för budgetåret och för planperioden.
2. Under verksamhetsåret kan kommunfullmäktige besluta att ge ett särskilt ägardirektiv för ett bolag som gäller en viss fråga om organisation eller verksamhet.
3. Kommunfullmäktige kan även pröva om och fastställa att hela eller delar av ett kommunalt program, policy, riktlinje, handlingsplan, reglemente eller föreskrift (för t ex miljöfrågor eller administrativa frågor) även ska gälla för de kommunala bolagen. Före kommunfullmäktiges beslut ska bolagens styrelser ha möjlighet att yttra sig över om det finns några hinder för bolaget att tillämpa aktuellt program, policy, riktlinje, handlingsplan, reglemente eller föreskrift. Efter kommunfullmäktiges beslut gäller hela eller delar av programmet, policyn, riktlinjen, handlingsplanen, reglementet eller föreskriften som ett gemensamt ägardirektiv.

Ovan angivna ägardirektiv blir automatiskt bindande för de helägda bolagen eftersom bolagsordningarna i dessa bolag ska innehålla en bestämmelse om att bolaget är skyldigt att utföra de uppdrag som bolaget tilldelas av Örebro kommun samt att bolaget ska följa denna bolagspolicy. När det gäller de delägda bolagen fastställs ägardirektiv normalt i samråd med övriga delägare. Beroende på ägarförhållanden och bestämmelser i aktieägaravtal och bolagsordning kan krävas enhälligt beslut från samtliga delägare. Ägardirektiv för delägda bolag måste antas av bolagsstämman för att vara bindande för bolaget såvida inte bolagsordningen innehåller en bestämmelse om att bolaget är skyldigt att utföra de uppdrag som det tilldelas gemensamt av ägarna eller motsvarande varvid ägardirektivet blir automatiskt bindande för bolaget.

Gemensamma bolagsprinciper

Kommunfullmäktige ska fastställa gemensamma principer för bolagen. Tidigare har dessa principer redovisats som en del i ägardirektiven för varje bolag. Dessa redovisas numera som ett särskilt avsnitt under punkt 5 i denna bolagspolicy.

Val av styrelse och lekmannarevisorer

Kommunfullmäktige ska utse kommunens styrelseledamöter och suppleanter i bolagen. I de helägda bolagen utser kommunfullmäktige samtliga styrelseledamöter och suppleanter. I de delägda bolagen utser kommunfullmäktige den del av styrelsen som anges enligt aktieägaravtal och bolagsordning för det aktuella bolaget.

För de helägda bolagen ska kommunfullmäktige även utse två lekmannarevisorer och, vid behov, en eller två lekmannarevisorssuppleanter. Om verksamheten är av mindre omfattande slag kan kommunfullmäktige istället besluta att utse endast en lekmannarevisor och, vid behov, en lekmannarevisorssuppleant. För delägda bolag ska fullmäktige utse en lekmannarevisor och en lekmannarevisorssuppleant om detta är rimligt utifrån ägarförhållanden samt verksamhetens art och omfattning.

Kommunfullmäktiges aktuella beslut om styrelse och lekmannarevisorer ska bekräftas på varje årsstämma.

Val av stämooombud och instruktioner till ombuden

Kommunfullmäktige ska utse de personer som ska representera ägaren och agera stämooombud vid bolagsstämmorna i bolagen. De bolag som i sin tur äger aktier i bolag ska utse de stämooombud som kommunfullmäktige har angett.

Normalt ska tre personer utses till uppdraget som stämooombud: 1) en ledamot i kommunfullmäktiges presidium, 2) en övrig ledamot i kommunfullmäktiges valberedning och 3) kommundirektören/koncernchefen eller annan person som bedöms lämplig. Fullmäktige ska även ange i vilken ordning eller vid vilka bolagsstämmor som dessa personer tjänstgör som ombud.

Kommunfullmäktige ska på förslag från kommunstyrelsen utfärda en instruktion till stämooombudet som anger hur ombudet ska rösta i de ärenden på bolagsstämman som bedöms vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Instruktion till stämooombud vid bolagens årsstämma ska alltid ges av kommunfullmäktige.

4.2 Kommunstyrelsen

Uppsiktsplikt

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen utöva uppsikt över de kommunala bolagen på samma sätt som styrelsen har tillsyn över all annan kommunal verksamhet. Uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen ska hålla sig informerad om bolagens verksamhet och hur bolagen förhåller sig till gällande styrdokument och gällande lagstiftning.

Kommunstyrelsen ska årligen göra en bedömning av bolagens verksamhet utifrån de ändamål och befogenheter som anges i bolagsordningen och i kompletterande direktiv från kommunfullmäktige. Bedömningen ska göras med stöd av årliga rapporter från bolagsstyrelserna och från lekmannarevisorerna samt den löpande information om bolagens verksamhet som rapporteras av moderbolaget Örebro Rådhus AB

Kommunstyrelsen ska i samband med årsredovisningen lämna ett underlag till kommunfullmäktige om sin bedömning av bolagens verksamhet under året. Om kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året har avvikit från sitt ändamål och sina befogenheter, ska kommunstyrelsen även lämna förslag till åtgärder som säkerställer att bolagets verksamhet åter kommer att bedrivas i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Instruktioner till stämooombud

Kommunstyrelsen ska utarbeta förslag till instruktioner till kommunens stämooombud inför bolagsstämmor. Om instruktionerna gäller ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt ska dessa utfärdas av kommunfullmäktige. Övriga instruktioner ska utfärdas av kommunstyrelsen på delegation från kommunfullmäktige. Årsstämmor ska generellt anses vara av principiell beskaffenhet och dessa instruktioner till stämooombuden ska därför alltid utfärdas av fullmäktige.

4.3 Örebro Rådhus AB

Ekonomi

Örebro Rådhus AB har som moderbolag i den koncern som tillsammans utgör merparten av de kommunala bolagen i uppgift att under verksamhetsåret svara för operativ ägarroll inom följande områden:

Ekonomisk uppföljning av de bolag som ägs direkt eller indirekt av Örebro Rådhus AB under budgetåret.

Skattesamordning av dotterbolagens resultat genom bokslutsdispositioner.

Kapitalbildning för dotterbolagen genom nyemission och aktieägartillskott.

Dessa uppdrag sker inom ramen för kommunfullmäktiges årliga budgetdirektiv för Örebro Rådhus AB och de bolag som ägs direkt eller indirekt av Örebro Rådhus AB.

Information

Örebro Rådhus AB ska löpande hålla sig informerad om beslut och verksamhetsförändringar under verksamhetsåret i de bolag som ägs direkt eller indirekt av Örebro Rådhus AB. Denna information ska sammanställas av moderbolaget och löpande rapporteras till kommunstyrelsen.

Presidiet och VD för Örebro Rådhus AB kompletterar denna information med uppföljningsträffar med presidiet och VD i dotterbolagen. Dessa träffar sker normalt två gånger per år för de dotterbolag som bedriver verksamhet av större omfattning och en gång per år för övriga dotterbolag. Information om uppföljningsträffarna redovisas för kommunstyrelsen.

5. Gemensamma bolagsprinciper

5.1 Styrelse och VD

Kommunens representanter i bolagens styrelser utses av kommunfullmäktige. Styrelsen utser inom sig ordförande.

Styrelsen ska årligen utarbeta och anta en arbetsordning för sitt eget arbete. Som grund för arbetsordningen i de majoritetsägda bolagen ska gälla den arbetsordning som tillämpas av styrelsen i Örebro Rådhus AB. Denna arbetsordning ska även reglera villkoren för suppleanters tjänstgöring.

Kommunens bestämmelser för ersättning till förtroendevalda ska tillämpas på motsvarande uppdrag i bolagen i enlighet med vad som framgår av kommunfullmäktiges vid var tid gällande beslut rörande arvode och ersättningar till förtroendevalda. Stämooombudet får i uppdrag att rösta för arvode enligt dessa bestämmelser på det aktuella bolagets årsstämma.

Styrelsen utser bolagets VD och bestämmer anställningsvillkoren för VD:n. Vid rekrytering av VD i dotterbolag ska styrelsen i dotterbolaget utse en rekryteringsgrupp i vilken VD för Örebro Rådhus AB ska ingå. Rekryteringsgruppen ansvarar för att genomföra rekryteringsprocessen och ta fram en huvudkandidat och förslag på anställningsvillkor. Rekryteringsgruppen ska samråda med kommunens personaldirektör om anställningsvillkor för VD:n. Ordföranden i dotterbolaget (eller den ordföranden utser) presenterar därefter rekryteringsgruppens förslag för styrelsen i dotterbolaget för beslut. Rekryteringen av VD ska i övrigt följa de former och rutiner som tillämpas vid rekrytering av förvaltningschefer i Örebro kommun.

Bolagens styrelse ska årligen upprätta en skriftlig instruktion för verkställande direktören.

5.2 Ekonomiska mål och principer

Bolagens verksamhet ska bedrivas på affärsmässiga grunder inom ramen för målet om långsiktig samhällsnytta. Bolagen ska eftersträva ett ekonomiskt resultat som ger utrymme både för en årlig avkastning till ägaren på bolagets kapital samt för en långsiktig konsolidering av bolaget.

Riktlinjer för resultat och avkastning på eget kapital för Örebro Rådhus AB och dess dotterbolag ska varje år behandlas av styrelsen i Örebro Rådhus AB som underlag till kommunfullmäktiges beslut om årliga budgetdirektiv för Örebro Rådhus AB och dotterbolagen. Dessa resultatbedömningar ska ske i dialog mellan moderbolagets VD och dotterbolagets VD och – i det fallet att dotterbolaget är delägt – med en representant för den eller de andra delägarna i bolaget

Resultatkrav för dotterdotterbolag till Örebro Rådhus AB beslutas av styrelsen för respektive dotterbolag.

Rörelseintäkterna för ett kommunalt bolags verksamhet ska i budgeten normalt motsvara bolagets självkostnad med tillägg för ett marknadsmässigt avkastningskrav på eget kapital i bolaget.

5.3 Budget, delårsrapport och finansiering

Budget för Örebro Rådhus AB och dess dotterbolag ska utgå ifrån kommunfullmäktiges årliga budgetdirektiv för bolagens verksamheter. Dessa budgetdirektiv ingår som en del av kommunfullmäktiges årliga beslut om övergripande strategi med budget (ÖSB). Bolagen ska vara delaktiga i den processen och lämna den information som behövs i samband med denna. Bolag – såväl dotterbolag som minoritetsägda bolag med finansiell effekt för Örebro Rådhus AB – ska lämna tertialrapporter om måluppfyllelse och ekonomiskt resultat

till moderbolaget som i sin tur lämnar en samlad tertiärrapport till kommunstyrelsen.

Bolagens finansförvaltning ska följa de ramar och riktlinjer som anges i den koncerngemensamma finanspolicy som har fastställts av kommunfullmäktige. Detta innebär att bolagen ska ha finansiell samverkan med kommunen inom områdena likviditet, medelsplacering och långfristig upplåning. Denna samverkan ska ske på affärsmässiga villkor.

5.4 Förvaltningsberättelse och årsredovisning

Dotterbolag till Örebro Rådhus AB ska lämna preliminär förvaltningsberättelse och årsredovisning till Örebro Rådhus AB utifrån moderbolagets anvisningar och tidsplan för bokslutsarbetet. Moderbolaget ska besluta om bokslutsdispositioner för dotterbolagen för att uppnå tillfredställande årsresultat, skattesamordning samt kapitalbildning för koncernen.

Dotterbolagens styrelser ska behandla förvaltningsberättelse och årsredovisning när bokslutsdispositionerna är fastställda av moderbolaget. Förvaltningsberättelsen, alternativt en av dotterbolaget separat upprättad styrelserapport, ska bl a innehålla bolagsstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen utifrån kommunfullmäktiges ägardirektiv för verksamhetsåret och en sammanfattning av bolagets arbete med intern kontroll.

Samtliga bolag lämnar av styrelsen fastställd förvaltningsberättelse och årsredovisning till kommunstyrelsen tillsammans med revisionsberättelse och granskningsrapport från lekmannarevisorerna. Kommunstyrelsen överlämnar efter beredning dessa årsredovisningshandlingar till kommunfullmäktige för godkännande.

Bolagets årsstämma fastställer årsredovisning samt prövar ansvarsfrihet för styrelse och VD efter kommunfullmäktiges behandling av årsredovisningen.

Majoritetsägda bolag och minoritetsägda bolag vars verksamhet enligt kommunstyrelsens bedömning är av större omfattning ska direkt till kommunstyrelsen lämna underlag till den sammanställda redovisning som ska ingå i kommunens årsredovisning utifrån kommunens anvisningar.

5.5 Information

Dotterbolagen ska hålla styrelsen i Örebro Rådhus AB löpande informerad om sin och sina dotterbolags verksamhet och om åtgärder av större vikt.

Bolagen ansvarar för att till Örebro Rådhus AB snarast överlämna följande dokument:

1. protokoll från bolagsstämma
2. protokoll från styrelsens sammanträden
3. bolagets budget och verksamhetsplan/affärsplan
4. bolagets delårsrapporter och årsredovisning

5. revisionsberättelse och granskningsrapport
6. övriga handlingar av vikt för Örebro Rådhus AB och kommunstyrelsen

Örebro Rådhus AB ska skaffa sig fördjupad information om dotterbolagens verksamhet genom utvecklingsträffar med dotterbolagen.

Rapporter om bolagens verksamhet redovisas löpande av VD i Örebro Rådhus AB till kommunstyrelsen.

Kommunen har därutöver som målsättning att varje majoritetsägt bolag genom dess VD ska ge en presentation av verksamheten i bolaget i samband med något av fullmäktiges ordinarie sammanträden under mandatperioden.

5.6 Revision

Bolagets årsstämma utser revisorer enligt de bestämmelser som anges i aktiebolagslagen.

Kommunfullmäktige ska även utse två lekmannarevisorer och, vid behov, en eller två lekmannarevisorssuppleanter i helägda bolag utifrån de bestämmelser som anges i kommunallagen. Om verksamheten är av mindre omfattande slag kan kommunfullmäktige istället besluta att utse endast en lekmannarevisor och, vid behov, en lekmannarevisorssuppleant. För delägda bolag ska kommunfullmäktige utse en lekmannarevisor och en lekmannarevisorssuppleant om detta är rimligt utifrån ägarförhållanden samt verksamhetens art och omfattning.

Lekmannarevisorerna ska granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningsrapporten från lekmannarevisorerna ska redovisas för årsstämman och lämnas som information till kommunstyrelsen. Granskningsrapporten ska fogas till den årsredovisning som lämnas till kommunfullmäktige.